

FORELØPIG:
Forelesning 2
Samfunnsøkonomi 3442

Joakim Blix Prestmo, 23. august 2020

agenda

Repetisjon

Priskontroll

Endring i pris og kvantum

Elastisiteter

repetisjon

- Viktige begrep
  - Knapphet
  - Marginal nytte og marginal kostnad
  - Alternativ kostnad
  - Rasjonalitet
- Marked – hvem er markedet?
- Etterspørselskurven
  - Substitusjons- og inntektseffekten
- Tilbudskurven
- Likevekten

priskontroll

- Hva er priskontroll?
- Hvorfor vil myndighetene innføre priskontroll?
- Hvordan påvirker priskontroll markedsmekanismene?
- Alternative tiltak
  - Endre etterspørsel (inntektsstøtte)
  - Endre tilbud (bygge nytt)

Endringer i etterspørsel eller tilbud

- Hvorfor vil aktørene endre atferd?
  - Endring i pris
  - Endring i volum
  - Andre faktorer?

Etterspørselsendringer

- Deles i to typer
  - Langs kurven
  - Skift i kurven
- Hva er skift? Og hvordan tegne det i et diagram?

Endring i etterspurt kvantum – en «etterspørselesendring»

- Faktorer som gjør at konsumenter endrer sin etterspørsel?
  - Preferanser
  - Prisendringer på andre produkter
  - Eks: Etterspørsel etter nybil
    - Når verkstedtjenester øker i pris
    - Kollektivtransport øker i pris

Komplementære goder og substitutter

- Komplementære goder blir «mer verd når de brukes i kombinasjon med andre goder»
- Substitutter er goder som tjener «ulike funksjoner for folk»

Tilbudsendringer

- Faktorer som gjøre at produsenter endrer tilbudet
- Deles igjen opp i to typer
  - Langs kurven
  - Skift i kurven

Tilbudsendringer

- Tilbudet endrer seg typisk ved
  - Endret produksjonskostnader (økt pris, reguleringer mv)
  - Endret teknologi (industriell revolusjon, informasjonsteknologi, men også mindre endringer i tilgjengelig teknologi)
- Eks: Tilbud av biler
  - Økt aluminiumspris
- Hva skjer med etterspørselen når tilbudet endres?

Effekter av vær og sesong

- Stor forstyrrelser i været påvirker tilbud og/eller etterspørsel
  - Har dere eksempler?
- Prisene varierer over året for enkelte varer: Tilbuds- og etterspørselsdrevet
  - Har dere eksempler?
- Hvordan kan forventninger til framtiden påvirke priser?
  - Eks: Effekter av Covid-19

Effektivitet og økonomisk overskudd

- All handel er frivillig – kjøper kun hvis kjøperen reservasjonspris er høyere eller lik selgerens reservasjonpris
- Det sikrer at begge mottar et «økonomisk» overskudd
- Konsumentoverskuddet – forskjellen mellom reservasjonspris og markedspris
- Produsentoverskuddet – forskjellen mellom markedsprisen og reservasjonsprisen (til produsenten)

Samfunnsøkonomisk overskudd

- Samfunnsøkonomisk optimalt kvantum: Der hvor det totale overskuddet (produsent+konsumentoverskudd) maksimeres
- Anvender vi kost-nytteprinsippet: Skal øke produksjonen av et gode så lenge det øker samlet nytte.
- Privat vs. samfunnsøkonomis nytte
  - Eks:
    - Forurensning
    - Vaksinasjon

Elastisiteter

Hvorfor er elasticiteter nyttige?

Definisjon av elastisiteter

- Et mål for prisfølsomheten til etterspurt kvantum
- Altså hvor mye endres kvantum når prisen endres?

$$\frac{\text{Prosentvis endring i etterspurt kvantum}}{\text{Prosentvis endring i prisen}} = \frac{(Q^* - Q)/Q}{(P^* - P)/P} = \frac{\Delta Q/Q}{\Delta P/P}$$

Priselastisitet

Fra uelastisk til nøytralelastisk til elastisk

Uelastisk – etterspørselen reagerer lite ved prisendring

Nøytralelastisk/enhetselastisk – etterspørsel endres relativt like mye som prisen

Elastisk – etterspørselen endres mer enn prisen

Hva bestemmer priselastisiteten?